

Földgáz nagykereskedelmi modell- alternatívák 2015 után Magyarországon

Konzultációs anyag

2012. október 17.

Az alábbi dokumentum a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által kezdeményezett nyilvános konzultáció első vitaindító anyaga, mely a 2015 utáni magyar gázpiac modelljének kialakításában kéri az iparági szereplők közreműködését. A válaszokat a

gazvizio@nfm.gov.hu email címre kérjük

2012. november 30.-ig megküldeni.

A válaszokat a Minisztérium a honlapján nyilvánosságra hozza. Amennyiben válaszait vagy azok egy részét bizalmasan kéri kezelni, kérem jelezze, illetve a válaszainak egy nyilvános verzióját is küldje meg.

Kérjük, adja meg a Minisztérium számára a teljes elérhetőségét, hogy a válaszaival kapcsolatban esetlegesen felmerülő kérdésekkel megkereshessük:

Név:

Betöltött pozíció:

Telefonszám és e-mail:

Az Ön által képviselt cég/szervezet neve és címe: *MOL Energiakereskedő Zrt.*

Kérem jelölje, hogy az Ön cége/szervezete melyik csoportba tartozik:

- a. Kereskedő
- b. Végfogyasztó
- c. Termelő
- d. Elosztóhálózat üzemeltető
- e. Egyetemes szolgáltató
- f. Hazai egyesület, szervezet:
- g. Nemzetközi szervezet:
- h. Egyéb (e.g. tőzsde, tárolói üzemeltető, TSO.), úgy mint:.....

Amennyiben szükségét látja, hogy válaszát bizalmasan kezeljük, kérjük, hogy erre vonatkozóan adjon indoklást, illetve jelezze, hogy válaszában mely részét tekinti bizalmasnak.¹

¹ A Minisztérium minden beérkező választ gondosan mérlegel (legyen az bizalmasan kezelendő vagy nem) azzal a megkötéssel, hogy nem veszi figyelembe az anonim válaszadók véleményét. A Minisztérium nyilvánosságra hozza az írásos konzultációra beérkezett válaszok számát, a válaszadók neveit, és minden nem bizalmasan kezelendő választ. A válaszadók kérhetik, hogy a válaszaikban megadott információ vagy adat bizalmasan kezeltesse. A Minisztérium ekkor a válaszadóval egyeztet, hogy mely adat vagy információ a bizalmas, és kérheti ennek indoklását, illetve a válaszában egy nyilvánosság elé tárható verzióját is.

1. Háttér

- 1.1. A hazai földgázpiac folyamatos fejlődésen ment keresztül a 2004. évi piacnyitás óta. A piaci modelleknek ugyanakkor mindvégig meghatározó eleme volt a hazai gázellátás gerincét adó, az orosz féllel 1996-ban megkötött hosszú távú (TOP) szerződés. A szerződéssel rendelkező hazai piaci szereplő (a MOL, majd később az E.ON) a kínálati oldalon elfoglalt pozíciója miatt mindvégig domináns pozícióban volt. A gázpiaci modell alkalmazkodott ehhez a helyzethez a közüzemi kereskedelmi, majd 2009-től az egyetemes szolgáltatói szegmens kialakításával.
- 1.2. A magyar TOP szerződés 2015-ben jár le. Ezzel a hazai nagykereskedelmi piacon megnyílik a lehetőség egy kevésbé koncentrált, többszereplős, versenyőbb nagykereskedelmi gázpiac kialakítására.
- 1.3. Jelen dokumentum célja a 2015 utáni hazai földgáz nagykereskedelmi modell-alternatívákról folytatandó szakmai konzultáció megalapozása.
- 1.4. A dokumentum áttekinti a gázpiac üzleti modelljét meghatározó kulcskérdéseket, s ezután felvázol három üzleti modell lehetőséget.
- 1.5. A 2015 utáni gázpiaci üzleti modellnek az alábbi feltételeket kell kielégítenie:
 - a modell garantálja a biztonságos hazai gázellátást;
 - a modell ösztönözzön arra, hogy a végső fogyasztók a lehető legkedvezőbb áron jussanak földgázhoz, miközben az iparági szereplők gazdaságos működése is garantált;
 - a modell támogassa, hogy Magyarország régiós gázelosztó (hub) szerepe erősödjön.

1.6. A 2011-ben elfogadott „Nemzeti Energia Stratégia 2030” (NES 2030) a hazai gáz infrastruktúra fejlesztésének, a források diverzifikálásának kiemelt célként való megjelölésével, a szlovák-magyar gáz összekötő vezeték kiemelt projektként való kezelésével megtette az első lépéseket a jövőbeni piacszerkezet megalapozásához. Az alternatív források bevonását lehetővé tevő nagy nemzetközi szállítóvezetékek és a régiókban tervezett LNG terminálok megépülése, illetve a nem-konvencionális földgáztermelés jövőbeni felfutása tovább bővítheti a hazai földgázpiac előtt álló lehetőségeket. Jelen dokumentum a Stratégia által kijelölt célokat szem előtt tartva tekinti át a 2015 után rendelkezésre álló lehetőségeket.

- ❖ *Egyetért-e azzal, hogy a magyar kormánynek lényeges mozgástere van a 2015 utáni gáz nagykereskedelmi piaci modell kialakításában?*
 - *A magyar kormánynek jelentős hatása lehet és mozgástere van egy hatékonyan működő piaci modell kialakításában, a hazai adottságok adta peremfeltételek figyelembe vétele mellett egy hosszútávon kiszámítható, a meglévő és a jövőre vonatkozóan jelenleg még tervezetek szintjén rendelkezésre álló Európai Unió szabályok keretében főként forrásdiverzifikáció lehetőségeit támogató szabályrendszerek erősítésével és a környező országokkal való szorosabb együttműködés elősegítésével.*

- ❖ *Hogyan ítéli meg a nagy nemzetközi infrastruktúra-beruházások (lengyel és horvát LNG terminálok, Déli Áramlat, Nabucco, Észak-Dél folyosó) megvalósulási esélyeit, és hogyan járulhatnak hozzá az útvonal- és forrásdiverzifikációs célokhoz?*
 - *Észak-Dél folyosó szlovák irányú lába: létrejötté „nyugati” árazású forrás beléptetését tenné lehetővé a szlovák-magyar határon keresztül, amely nem jelent tényleges forrásdiverzifikációt csak új áramlási útvonalat és mértéke a mindenkori szlovák tranzit vezeték forgalmától, annak hidraulikai állapotától függhet. Megvalósulását belátható időn belül esélyesnek tartjuk.*
 - *Lengyel és horvát LNG terminálok: Lengyel és horvát LNG terminálok létrejötté tényleges forrásdiverzifikációt jelentene. A kapcsolódó szükséges lengyel és horvát oldali infrastruktúra fejlesztések megvalósulási esélyének legfontosabb kérdéseként a regionális összefogást tartjuk. Horváth oldalon nagyobb esély lehetséges a megvalósulásra.*
 - *Nabucco: Útvonal és forrásdiverzifikációt hozhat együttesen. Esélyei a beléptethető források rendelkezésre állásának esélyeitől és a finanszírozási kérdésektől függ elsősorban.*

- *Déli Áramlat: Forrássdiverzifikációt nem hoz, megvalósításának esélyei nagyban függenek az Európai Unió szabályrendszereinek való megfelelésétől.*
- ❖ *Piacképzési hozzájárulásuk szempontjából hogyan rangsorolná a projekteket?*
 - *1. Észak-Dél folyosó. 2. Lengyel és horvát LNG terminálok. 3. Nabucco. 4. Déli Áramlat.*
- ❖ *A fent említetteken kívül mely tényezőket tartja meghatározónak a 2015 utáni modell kialakítása szempontjából?*
 - *Főleg déli-keleti szomszédos országokkal való együttműködés elősegítése, az infrastrukturális kapcsolatok kiszélesítésének (pl: fizikai szállítással ellenirányú szállítások elindításának - EU-s szabályoknak megfelelő) elérése, vagy pl regionális biztonsági készletezési lehetőségek biztosítása, felajánlása mentén.*
 - *Az adók, tranzakciós és egyéb a kereskedést terhelő költségek mérséklése és kiszámíthatóbbá tétele mentén vonzóbbá tenni a magyarországi piacon való kereskedelmi pozíciók létrehozását.*
 - *A jelenlegi piaci szereplők hosszú távú közös érdekeinek megtalálása és megfogalmazása mentén fejlesztési együttműködések erősítése parciális érdekektől mentesítve (pl elosztási szolgáltatás standardizálása, és ezt biztosító informatikai alkalmazások közös kifejlesztése).*

2. A modellváltás hazai előfeltételei

2.1. A hazai gázfogyasztás az utóbbi 5 évben csökkenő trendet mutat, a háztartások fogyasztáscsökkenésének és az ipari termelés stagnálásának köszönhetően. A gázkereslet előrejelzésében a villamosenergia-termelők gázkereslete meghatározó tényező, és ily módon a gázpiaci fejlemények (árak) jelentős hatással vannak az árampiac kínálati oldalára is (a földgáz alapú erőművek versenyképességére). A fogyasztás és a hazai kitermelés trendjeinek alapján 2030-ig – figyelembe véve az energiahatékonysági javulást, a NES 2030-al összhangban – évi 10 milliárd m³ körüli gázimport igényvel számolunk.

2.2. A hazai földgázpiac folyamatosan fejlődik a 2004. évi piacnyitás óta. 2011-ben a teljes hazai gázfogyasztás 60%-a szabadpiaci szerződés keretében került kiszolgáltatásra.

- 2.3. Az utóbbi három évben a verseny térnyerésének döntő komponense a túlkínálatos nyugati piacról történő beszállítást lehetővé tevő HAG vezeték által generált importverseny. A kedvező árazású nyugat-európai gázkínálat következtében a nyugati reláció aránya a teljes földgázimporton belül 2011-ben 50% fölé emelkedett. A HAG Európa egyik legkihasználtabb gázvezetéke.
- 2.4. A jövőbeni gáz nagykereskedelmi verseny szempontjából kedvező és lényeges tényező, hogy a MOL és az MVM mellett Európa legjelentősebb gázforrással rendelkező piaci szereplői közül ötven jelen vannak a hazai piacon (E.ON, RWE, ENI, GDF-Suez, Gazprom), közülük többen vertikálisan integrált érdekeltségekkel. A gázkereskedelmi engedélyesek száma 42, közöttük számos további jelentős portfólióval rendelkező gázkereskedőt találunk.
- 2.5. A hazai gázipari infrastruktúra 2008 és 2010 közötti látványos bővülése is kedvező fejlemény a nagykereskedelmi verseny szempontjából. Az említett időszakban a csővezetékes gázimport kapacitás 72, a földalatti tárolók mobilgáz kapacitása 65 százalékkal nőtt. A szlovák-magyar összekötő vezeték megépülése után a hazai piac importigénye keleti, illetve nyugati irányból is teljes egészében kielégíthető.
- 2.6. A végső fogyasztók kereskedőváltási aránya és hajlandósága az ipari fogyasztók között viszonylag magas, és a jelenség még a hatósági árazással védett egyetemes szolgáltatói körben is megfigyelhető.

❖ *Egyetért-e a fenti megállapításokkal?*

- *A fenti megállapítások tényeken alapulnak, helyesek.*

❖ *A villamos energia piacon milyen beruházási feltételekkel jelenhetnek meg a földgázos erőművek 2015 után?*

- *A már korábban elindított, projekt fázisban lévő tervek esetén bizonytalan megtérülés látszik. Véleményünk szerint likvid, kiszámítható és összekapcsolható áram és gázpiac elérése esetén a beruházási feltételek is rendelkezésre fognak állni.*

❖ *Hogyan ítéli meg a kiskereskedelmi szegmens fejlődési ütemét a szabadpiaci nyitás óta? Mik a további fejlődés előfeltételei?*

- *Jelentős fejlődés ment végbe, még az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználók szegmensében is (bár itt a versenypiaci forrásokkal történő értékesítés ellehetetlenült*

a piaci áraktól elszakadó fogyasztói árak miatt). Dinamikusabb kiskereskedelmi fejlődési ütemet a nagykereskedelmi piac továbbfejlődése, valamint az egyetemes szolgáltatási szegmens tekintetében az árkontroll helyett szociális alapú támogatási rendszer bevezetése okozna. Versenyt egyértelműen torzítja az egyetemes szolgáltatási szabályozási rendszer és a hazai forrás piaci feltételektől elszakadó speciális árazása.

- ❖ *A fent említetteken kívül a hazai piac fejleményei közül mely tényezőket tartja meghatározónak a 2015 utáni modell kialakítása szempontjából?*
 - *Legfontosabb hogy minden piaci modell elem és szegmens tekintetében piaci feltételeket kell biztosítani egy többszereplős, versenyző piac érdekében.*

3. A modellváltás régiós előfeltételei

- 3.1. A nyugat-európai gázfogyasztók jelenleg négy-öttszörös felárat fizetnek nagykereskedelmi szinten a gázért az USA/Kanada piacaihoz képest. Ezen felül régióink országai további jelentős, 30-40%-os felárat fizetnek a gázért a nyugat-európai spot piaci árakhoz képest, döntően dominánsan egyoldalú orosz importfüggőségük és a gázpiaci verseny majd' teljes hiánya miatt.
- 3.2. Az egyidőben bekövetkező keresleti- és kínálati oldali fejlemények az elmúlt években jelentős változásokat eredményeztek a nyugat-európai gázpiacon.
- 3.3. Az USA nem konvencionális gáztermelésének utóbbi évtizedben tapasztalt felfutása, és ezzel párhuzamosan az USA LNG gázkeresletének visszaesése jelentős LNG többlet forrás megjelenését hozta Nyugat-Európa LNG fogadására képes országaiban.
- 3.4. Az LNG piac a regionális gázpiacokat egyre inkább összekapcsolja, ezért az egyes régiókban bekövetkező kereslet-kínálati elmozdulások más régiókra gyakorolt hatásai nagymértékben felerősödnek.
- 3.5. A pénzügyi és gazdasági válság hatására a kereslet Európa szerte visszaesett.

Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

- 3.6. Mindezek hatására az elmúlt három évben az európai földgázpiacokon jelentős túlkínálat alakult ki. Ennek következtében a nyugat-európai spot árak tartósan és nagymértékben az olajindexált gázárak alá süllyedtek.
- 3.7. Részben a fenti piaci fejlemények, részben a belső gázpiac kialakítását célzó szabályok fokozatos végrehajtása következtében a nyugat-európai gázpiac dinamikus fejlődik, likviditása a válság éveitől is ugrásszerűen nő. Az olajindexált gázárak 2006 óta fokozatosan teret vesznek az európai kereskedelemben. A piaci árazású szerződések aránya 2010-re megközelítette a fogyasztás 40%-át.
- 3.8. Oroszország a reá, illetve a vele szerződéses viszonyban lévő európai partnereire nehezedő verseny hatására részben újratárgyalta meglévő TOP szerződéseit (E.ON, RWE) illetve több piacon megjelent kisebb, 1-3 mrd m³-es szerződésekkel.
- 3.9. Az utóbbi évek jelentős gázpiaci átalakulását és az azzal járó árkockázatot elsősorban az új szerződések futamidejének csökkentésével kezelik a vásárlók. A nagy európai gázipari vállalatok is csökkentik portfóliójukban a hosszú távú szerződések súlyát.
- 3.10. Régióink gázkereskedelmét a mai napig dominálja az egyoldalú orosz gázimport függés és a TOP szerződéseken nyugvó olajtermék-indexált gázárak. Több régiós ország (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Románia) az elmúlt években újította meg TOP szerződését Oroszországgal újabb 20-25 évre. A jelenleg tárgyalás alatt álló bolgár és szerb TOP szerződések esetében a szerződéses időtáv várhatóan 5-10 év között lesz. Az éves lekötött mennyiség eléri ezen országok jelenlegi fogyasztásának 60-100%-át. Szomszédaink tehát jelentősen elkötelezték magukat az orosz szállító mellett.
- 3.11. Az említett, kedvezőtlen kondíciókkal rendelkező TOP szerződéseket birtokló régiós vállalatok földgázkereskedelmi üzletágai a piaci árazású gáz térnyerése, illetve szabályozási árdöntések miatt veszteséget termelnek (Bulgária, Lengyelország, Szlovákia, Magyarország).

- ❖ *Egyetért-e a megállapításokkal?*
 - *A fenti megállapítások tényeken alapulnak.*
- ❖ *Hogyan látja a középtávon az európai földgázpiaci keresleti-kínálat viszonyok alakulását? Milyen módon hat ez a lehetséges jövőbeni földgázpiaci modell-alternatívákra?*
 - *Nem a kereslet fogja meghatározni alapvetően a lehetőségeket, hanem a kínálati oldal monopol jellege, amely okán látunk hosszú távú szerződéskötési kényszert. Kereslet növekedése tekintetében lényeges – nettó - növekedési potenciált nem tartunk reálisnak. Hosszú távú szerződések torzító hatásúak a piacon és állandó beavatkozási (szabályozási) kényszert generálnak.*
 - *Ellátásbiztonsági szempontokat is figyelembe véve sem látjuk a hosszú távú szerződések létjogosultságát.*
- ❖ *A jelenleg érvényes szerződéses gyakorlat és a piaci fejlemények alapján milyen szerződéses feltételeket tartana reálisnak egy esetleges jövőbeni TOP szerződés megkötésekor (mennyiség, időtartam, árazás)?*
 - *Ideális esetben több piaci szereplő, rövidebb időszakra szóló szerződések megkötésével jelenne meg a piacon. A magyar gazdaság számára régiós, uniós szinten is versenyképességet eredményező ármeghatározás elérése lenne megfelelő.*
- ❖ *Mi a véleménye a Gas Target Model közép-európai alkalmazhatóságáról? Annak milyen előfeltételeit tartja fontosnak? Mik a regionális gázpiac kialakulásának akadályai?*
 - *A legfontosabb előfeltétel, hogy a tagországok regulátorai a megfogalmazott és alkalmazandó alapelveket betartassák a rendszerüzemeltetővel. A modellt hiányosnak tartjuk, amely nem foglalkozik az elosztási kérdésekkel, hiszen bizonyos mechanizmusok tekintetében a rendszereknek van jelentős mértékű egymásra hatása, lásd pl. az elosztói profilos allokációk előzetes-végleges közötti elfogadhatatlan mértékű eltéréseinek hatása az NFKP piactér likviditására.*
- ❖ *A fent említetteken kívül a globális, az európai és a régiós piac fejleményei közül mely tényezőket tartja meghatározónak a 2015 utáni modell kialakítása szempontjából?*
 - *A gáz kitermelési technológiák fejlődésével összefüggő elérhető új termelői gázforrások beléptetésének lehetősége jelentősen megváltoztathatja a piaci környezetet.*

4. Az Európai Unió szabályozási keretrendszere

- 4.1. 2015 után a hazai gázpiacon maradéktalanul érvényesülnek a földgázpiaci irányelv, a szállítóvezetékekhez való hozzáférést szabályozó rendelet (együtt: a harmadik csomag), az ellátásbiztonsági rendelet (a gáz ellátásbiztonságról) valamint a nagykereskedelmi piacok monitoringját szabályozó rendelet előírásai.
- 4.2. A meglévő infrastruktúrához történő hozzáférést, különösen az összekötő vezetékeket illetően, az addigra elfogadott európai üzemi és kereskedelmi szabályzat (Network Code) előírásai szabályozzák majd.
- 4.3. A hazai gáztárolókhoz történő hozzáférés rendszere JPE vizsgálat eredményei alapján kerül meghatározásra. A JPE szereplő számára a hozzáférési árra a MEH árplafont állapít meg.

- ❖ *A fent említetteken kívül milyen, az infrastruktúrához történő hozzáféréssel kapcsolatos kérdés tárgyalását tartja szükségesnek a 2015 utáni gáz nagykereskedelmi modell kialakítása szempontjából?*
- *Fontosnak tartjuk, ahogyan már előzőekben érintve megjegyeztük az elosztói rendszerhez való hozzáférési feltételek átgondolását és ezek szolgáltatásainak javítását, standardizálását, miután kihatnak a nagykereskedelmi piacterekre, lehetőségekre.*

5. A gázpiaci üzleti modell kulcskérdései

- 5.1. A jövőbeni gázpiac működési kereteit leíró üzleti modellnek tisztáznia kell, kik a modell főbb résztvevői, milyen piaci és szabályozási környezetben működhetnek majd és milyen jellegű üzleti tranzakciókra léphetnek egymással. Ezért a modell az alábbi kérdéskörökre keres választ, melyek a novemberi szóbeli konzultációk tematizálásának is alapjául szolgálnak:

- 5.1.1. Milyen legyen a jövőbeni gáz nagykereskedelmi piac szerződéses szerkezete (TOP szerződés, tőzsde, egyéb kétoldalú szerződések aránya) és a piaci

koncentráció szintje (piaci szereplők száma)? Milyen nagykereskedelmi árszint becsülhető?

ESZ, hazai
termelés

5.1.2. Mi legyen az Egyetemes Szolgáltatás – és ezzel összefüggésben a hazai kitermelés járadékának – helye a modellben?

Infrastruktúra,
TPA

5.1.3. Milyen legyen a hazai gáz infrastruktúrához, ezen belül különösen a kereskedelmi és stratégiai tárolókhöz, a határösszekötő vezetékek kapacitásaihoz valamint a szállítói kapacitásokhoz történő, az uniós szabályozással konform hozzáférés rendszere és árazása?

Ellátás-
biztonság

5.1.4. Az egyes modell lehetőségek hogyan hatnak az ellátásbiztonság jelenlegi szintjére?

Szabályozási
környezet

5.1.5. Milyen piaci és jogi intézmények, szabályozói környezet garantálja a hazai gáz nagykereskedelmi piac hatékony működését az egyes változatokban?

6. Üzleti modell alternatívák

Az alábbiakban három lehetséges üzleti modell alternatívát mutatunk be. Ezek döntően a nagykereskedelmi piac koncentráltóságában, az egyetemes szolgáltatás (ESZ) jellegében és ellátási módjában, az ESZ-hez kapcsolódó – TOP – szerződések jellegében és az ESZ hiány/többlet kezelésének módjában különböznek egymástól.

A modellek közös eleme, hogy a piaci szereplők importforrásaikhoz a nemzetközi összekötő vezetéseken, diszkriminációmentes és piaci alapú kapacitás lekötési rendszer mellett jutnak hozzá. Az első két modell működőképességének alapvető feltétele továbbá, hogy a szlovák-magyar összekötő vezeték 2015 év végére üzemképes legyen.

Nagykereskedelmi versenymodell

6.1. Ez a modell a jelenlegi TOP szerződés lejártá után nem feltételez új, speciálisan magyar piacra kötött TOP szerződést valamely kiemelt hazai piaci szereplő révén. A hazai piacot a már itt lévő, hazai és nemzetközi tulajdonú szereplők és esetleges új belépők saját (nemzetközi) portfóliójukból látják el.

- 6.2. A kibővült nemzetközi összekötő vezetékeknek köszönhetően a piaci szereplők rendelkezésére álló gázimport kapacitások keleti és nyugati irányokból külön-külön is lehetővé teszik a hazai importigény teljes körű kielégítését.
- 6.3. A hazai kitermelés szabadon értékesíthető mind bel- és külföldön. A kitermelésen keletkező járadék sorsát tisztázni kell.
- 6.4. A hazai gáztőzsde – CEEGEX – működése a többszereplős piacnak köszönhetően ráterelődő tranzakciók által erősíti a hazai és régiós piac ártranszparenciáját.
- 6.5. Az ESZ és az ahhoz kapcsolódó hatósági árszabályozás rendszere megszűnik. A háztartási fogyasztók is a szabadpiaci kereskedőktől kapnak ajánlatokat és vásárolnak szolgáltatást.
- 6.6. Az ellátás biztonságát a piaci árazásba történő beavatkozástól mentes, hiteles és kiszámítható piaci intézményrendszer és szabályozás, valamint a legjobb európai gyakorlatnak megfelelően szabályozott szállítói rendszerirányító(k) és földalatti tárolók tevékenysége, és a hatékonyan működő kiegyenlítő gázpiac garantálja.
- 6.7. A hiteles piaci intézményrendszer kulcsfontosságú elemei az összekötő kapacitások piaca, a likvid OTC piac és gáztőzsde, a hazai földgáztárolói piac és a kiegyenlítő gázpiac.
- 6.8. A hiteles szabályozás kulcsfontosságú elemei a hozzáférési szabályok (csatlakozás, kapacitás lekötés, zsúfoltság kezelés, árazás) diszkrimináció mentessége és a piaci alapú megoldások alkalmazása. A szabályozás továbbá garantálja, hogy a nagy- és kiskereskedelmi termékárakba kizárólag a JPE szabályozás alapján lefolytatott szabályozói piacelemzés vagy versenyhatósági vizsgálat alapján kerülhessen sor beavatkozásra.

6.9. E modell-változat előnye, hogy sokszereplős, versenyző piac kialakítása révén várhatóan régiós viszonylatban is versenyképes árakat, számottevő forrás- és szerződéses diverzifikációt, és ebből fakadóan magas szintű ellátásbiztonságot eredményezne. Magyarország gázelosztó (hub) szerepe és infrastruktúrájának kihasználtsága (tárolók, tranzit) az aktív és nagyszámú kereskedői részvétel révén erősödne. Kockázata, hogy a piaci igények kielégítésének nincs explicit mennyiségi garanciája. Az ellátásbiztonság kulcsa a fizikai infrastruktúra rendelkezésre állása mellett a hiteles, transzparens és kiszámítható piaci működés és szabályozás. Megnyugtató lehet a nagyobb piaci szereplők 'market maker' jellegű elköteleződése a modell mellett.

- ❖ *A gázpiaci üzleti modell kulcskérdései pontban megadott szempontok alapján értékelje a nagykereskedelmi versenymodellt!*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Mennyire megvalósítható a fenti modell? Mi kell ahhoz, hogy a piaci szereplők között tényleges verseny alakuljon ki a magyar nagykereskedelmi piacon?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Milyen kockázatokat lát a nagykereskedelmi versenymodell kapcsán?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Kezelhetőnek tartja-e ezeket a kockázatokat? Milyen módon?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *A jelenlegi szabályozásban melyek a fenti modell megvalósításának legnagyobb akadályai?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

Szabályozott ESZ + versenypiac

6.10. E modellváltozat leglényegesebb különbsége a nagykereskedelmi versenymodellhez képest az, hogy a jogalkotó az ESZ fogyasztók ellátása érdekében kijelöl egy ESZ nagykereskedőt. Az ESZ nagykereskedőnek az ESZ piac méretével (kb. 3 mrd m³) megegyező mennyiségű, maximum 3 éves szerződéssel kell rendelkeznie. A szerződést nyilvános tender eredményeként kell megkötni.

Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

- 6.11. Az ESZ nagykereskedő kiválasztásának alternatív módja lehet, ha az ESZ fogyasztói kör ellátását szolgáló gázmennyiség beszerzésére a Magyar Energia Hivatal (MEH) nyilvános versenykiírása alapján kerül sor, melyen a nyertes egy évre nyeri el az egyetemes szolgáltatók ellátását. A nyertes bármely érvényes engedéllyel rendelkező kereskedő lehet. Az ESZ ára a tendernyertes ár és a szabályozott egyetemes szolgáltatói árrés összege.
- 6.12. A hazai kitermelésen keletkező járadék sorsát tisztázni kell.
- 6.13. Az ESZ nagykereskedőnek az egyetemes szolgáltatók felé ellátási kötelezettsége van.
- 6.14. Az egyetemes szolgáltatók az ESZ fogyasztók ellátása érdekében az ESZ nagykereskedőtől vásárolnak gázt. Az egyetemes szolgáltatókat az ESZ nagykereskedő irányában szerződéskötési kényszer terheli. Az egyetemes szolgáltatás árazását a kijelölt ESZ nagykereskedő fenti tender eredményeként kialakuló beszerzési ára határozza meg.
- 6.15. Az ESZ kiszolgálásával kapcsolatos mennyiségi kockázatot – amely az ESZ fogyasztók azon jogából fakad, hogy elhagyhatják az egyetemes szolgáltatás rendszerét – teljesen vagy legalábbis túlnyomó részben az ESZ nagykereskedő viseli.
- 6.16. Az ESZ nagykereskedő esetleges, az ESZ fogyasztáson felüli többleteit, illetve esetleges hiányát kizárólag tőzsdei úton értékesítheti / szerezheti be. A többletek szabadpiaci fogyasztók felé történő közvetlen értékesítése ugyanis versenytorzító hatású lenne a nem ESZ fogyasztók piacán.

6.17. A modell előnye, hogy – a nagykereskedelmi versenymodellről szóló részben bemutatott piacfejlesztés megvalósítása és az ESZ nagykereskedő szerződéses portfóliójának korlátozása esetén – megőrzi a sokszereplős, versenyző gázpiacot Magyarországon, ugyanakkor az ESZ vonatkozásában középtávon kiszámítható árazást garantál. Az ESZ nagykereskedő (és tulajdonosa) azonban jelentős pénzügyi (mennyiségi- és ár-) kockázattal szembesül, a kijelölés és a szerződéskötési kötelezettség pedig jogi aggályokat vethet fel.

- ❖ *A gázpiaci üzleti modell kulcskérdései pontban megadott szempontok alapján értékelje a Szabályozott ESZ + versenypiac modellt!*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Mennyire megvalósítható a fenti modell? Lenne-e Ön ESZ nagykereskedő?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Milyen időtávra lenne célszerű kijelölni az ESZ nagykereskedőt?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Milyen kockázatokat lát a szabályozott ESZ + versenypiac modell kapcsán?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*
- ❖ *Kezelhetőnek tartja-e ezeket a kockázatokat? Milyen módon?*
 - *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

Domináns nagykereskedői modell

6.18. A domináns nagykereskedői modell a jelenlegi piaci modell szerves folytatása. Ekkor a jogalkotó kijelöl egy nagykereskedőt, aki jelentős (akár évi 8 mrd m³), elsősorban a hazai igények kiszolgálására vonatkozó TOP szerződést köt az orosz partnerrel. A szerződés mérete következtében e nagykereskedő jelentős piaci dominanciával rendelkezik majd 2015 után a hazai piacon.

6.19. A hazai kitermelésen keletkező járadék sorsát tisztázni kell.

6.20. A domináns nagykereskedőnek az ESZ fogyasztók felé ellátási kötelezettsége van. Ezzel összefüggésben a domináns nagykereskedőnek az ESZ szolgáltatók felé az ESZ fogyasztás mértékéig felajánlási kötelezettsége van.

6.20.1. További lehetőség, hogy az egyetemes szolgáltatókat az ESZ nagykereskedő irányában szerződéskötési kényszer terheli. Ez a megoldás ugyanakkor jogi aggályokat vethet fel.

6.21. Az ESZ mennyiségi kockázatát, valamint az új TOP szerződés pénzügyi kockázatát – amely abból fakad, hogy a TOP versenyképessége elmaradhat a konkurens kereskedők ajánlataitól – teljesen vagy legalábbis túlnyomó részben a domináns nagykereskedő viseli.

6.22. A domináns nagykereskedő az ESZ fogyasztáson felüli többletét tetszőleges módon értékesítheti.

6.23. A modell előnye, hogy továbbviszi a már megszokott piaci modellt és explicit mennyiségi garanciát ad a hazai fogyasztói igények kielégítésére. Ugyanakkor a nagy mennyiségű TOP szerződés kockázata csak akkor elviselhető mértékű, ha az abban kialakított árazási formula jelentős mértékben piaci indexálású (vagyis korlátozott az olajár-indexálás mértéke). A modell elbizonytalaníthatja a sokszereplős, versenyző gázpiacot Magyarországon, ellentétes a diverzifikációs törekvésekkel, és gyengíti az ország esetleges hub szerepét.

❖ *A gázpiaci üzleti modell kulcskérdései pontban megadott szempontok alapján értékelje a Domináns nagykereskedői modellt!*

- *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

❖ *Mennyire megvalósítható a fenti modell?*

- *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

❖ *Milyen kockázatokat lát a domináns nagykereskedői modell kapcsán?*

- *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

❖ *Kezelhetőnek tartja-e ezeket a kockázatokat? Milyen módon?*

- *A jelen 6. pont végén adunk összefoglaló választ a feltett kérdésre.*

❖ *Melyik modellváltozat áll az Ön / az Ön által képviselt vállalat szívéhez a legközelebb? Válaszát kérjük, indokolja is!*

- *Nagykereskedelmi versenymodell.*
- *Véleményünk szerint minden olyan modell részelem, amely jelentős mértékben beavatkozik a racionális gazdasági alapelvekbe, az mind torzítja a versenyt és gátolja a likvid piac kialakulását. Természetesen „ideális” piac elérése szinte lehetetlen a kínálati oldal monopol jellege miatt még egy hatékony európai szintű együttműködés kialakításával sem. Felsorolásszerűen alábbiakban emeljük ki általunk fontosnak tartott megállapításokat mind a jelenlegi, mind egy jövőbeni modellhez kapcsolódóan:*

Szükséges:

- *a környező országokkal való összehangolt szabályozói együttműködés politikai elősegítése,*
- *a határkereszteső infrastruktúrák fejlesztése, a megvalósult fejlesztések tekintetében a kétirányú szállítási lehetőségek kikényszerítése,*
- *egy kiszámítható piaci szabályrendszer kialakítása és működtetése már 2015-öt megelőzően is,*
- *kedvező adózási, járulékfizetési feltételek biztosítása,*
- *piaci szereplők közös érdekeinek megtalálása, és annak erősítése,*
- *az indokolatlanul kiépített tárolói kapacitások regionális piacszerzésének elősegítése. Mindazonáltal a biztonsági tároló és a ráépített üzleti modell létjogosultsága megalapozott, nincs piactorzító hatása, biztonsági gázkészlet, mint biztosítás szükséges,*
- *a végfogyasztói/esz-árszabályozás megszüntetése, mivel az szükségszerűen piactorzító. Az elérni kívánt szociálpolitikai célt a gázpiactól független, szociális alapú és célzott támogatási rendszer kialakításával látjuk megoldhatónak, hogy minden forrás, így a hazai termelés is piaci viszonyok mentén kerüljön értékesítésre,*
- *egy kiszámítható, piac konform szabályozói környezet kialakítása, amely biztosítja a beruházási kedv fennmaradását*

❖ *A fenti modelleken túlmenően milyen gáz nagykereskedelmi modell kialakítását tartaná célszerűnek 2015 után?*

- *Egy már 2015 előtt elkezdődő átmeneti időszakkal elősegítve csak a nagykereskedelmi versenymodell elérését tartjuk megfelelő és elfogadható célként.*